

Nro. 8.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Januariusnak 25-ik napján 1799-ik
esztendőben.*

Olofz Ország.

C*isálpinus* Directornak valasztatott Hazafi *Cac-*
ciari, nem vállalván ezen hivatalt, az a' Hazafi
Mareschalchi valasztatott helyébe Directorrá, a'
ki már jó ideje itt *Bétsben* tartózkodik.

Olofz országba még mind. több-több *Frantzia*
seregek érkeznek az *Olofz* tábornak erőfittésére.
Az ujj *Conscriptzió* béli fiatalok között is számo-
son vagynak közöttök. A' *Piemonti* fegyveresek
köztül, 3000 ember *Mántuába*, 2000 pedig *Bres-*
ciába szállítottatott-bé, az ezekben lévő őrző-seregek-
nek segitésekül.

A' *Pármai* Hertzeg, a' maga leányát az *Infans*
Hertzeg aszszont, közelébről azon *Klastromból*, a'
melyben vólt, igen váratlanul ki-hozván, és Co.

lornóba, a' hól ő Hertzegsége közönségesen tartozkodni szokott, magához vivén, és a' Klastromból a' Hertzeg aszszonynak minden készületeit is ki-hozatván, erre nézve a' lakosok, mint-hogy ebből a' Hertzegi Udvarnak Pármából lejendő el-távozását gyanították, igen meg-ütköztenek vólt: hanem az ólta ismét egészen meg-nyugasztaltattak.

A' *Sárdinai* Király még Jan. 4-dikénn is abban a' *Pármai* Klastromban vólt, a' melybe előbb bé-szállott, és, hogy mikor fog ő Felsőége onnét el-útazni, nem tudatik.

A' *Toskánai* Nagy Hertzegi Udvar, a' mely már jó ideje hogy *Pisa* várossában mulat, Jan. 1-ső napján visszafizta ment *Florencziába*. — Ugyan ezen napon, a' *Livornóba* ki-szállva vólt *Neápolisi* sereg' vezére, *Don Diego Naselli Principe d'Arragona*, ezt a' Hirdetést adta-ki: — „Ő tsupán tsak katonai rendelések szerént jött *Livornóba*, és itt való mutatása alatt meg-örizte magát, mind attól, hogy valamely változásokat tett vólna, mind pedig, hogy itt létével a' lakosoknak valamely terhet okozott vólna: most már ismét katonai rendelések szerént, és pedig a' Nagy Hertzegnek Fő Hertzegnek sürgető kívánságára, ő (a' *Generalis Úr*) a' városnak odahagyására magát meg-határozta, azért, hogy az, az el-pusztítatásnak és ostromoltatásnak ne tétődjön-ki, és a' Státusnak bé-vett principiumai szerént, a' tökéletes neutralitást meg-tarthassa. Tsak azt nyilatkoztatja továbbá még ki a' *Generális*, hogy nékie az innét való el-távozásra, a' szükséges transport-hajóknak és eleségnek öszsze-szerkeztetése végett, néhány napokra szüksége vagyon, 's hogy ő arra a' történetre, ha azonközben meg találna támadtatni, magát tökéletes oltalmazó állapotba helyhezteti.,,

Ján. 4-dikénn végezetre dél után ezen *Neápolisi* seregek, minekutánna hajókra szállottanak vólna, onnét el-eveztenek, és a' *Frantzia* *Generál Victor*' 10,540 embérekből álló serege, a' mely

Livornó felé láttatott tartani, 's-már *Pistoja* városáig elő-nyomúlt vólt, ezen hirt vévén, innét megtért, és más felé vette útját, egy része t. i. a' *Római* vidékek felé, a' más pedig a' *Pó* vize mellé takarodott-el.

A' *Florentziai* levelekből olvashatni, hogy a' *Frantzia* Országgló szék a'-felől tette legyen a' *Fő* és *Nagy Hertzeget* bizonyossá, hogy a' *Frantzia* Respublika =, és a' *Toskánai* Státusok = között való egyességet semmi meg nem fogja zavarni. — — Egyszersmind, valamint a' *Livornói* Kormányozó *la Vilette* az ott lévő *Bánkó-Deputátziót*, így szintén a' *Toskánai* Minister is a' *Florentziai* Udvarnál lévő minden idegen Ministereket a'-felől tudósították egy-egy jelentésben: hogy valamint *Livornó* várossá, így szintén a' *Toskánai* egész *Nagy Hertzege*ség is, bizonyossá tétetődtek legyen a' *Frantzia* seregeknek oda való bé-nem-menetelek felől; hogy a' *Pistoja*ba bé-érkezett *Divisió* is más felé fogja útját venni, és az oda rendeltetve lévő több más *Frantzia* *Divisiók*-is, ellenkező rendeléseket vettek legyen.

Anconából azt írják *Déc. 20-dikán*n, hogy az a' *Frantzia* hajós-tsoport, a' mely onnét *Nov. 29-dikén*n evezett-ki (és az óta felölle semmi nem tudatott), a magával vitt 3000 fegyvereseket, *Manfredoniánál* a' *Izározra* ki szállította.

Spanyol Ország.

Az az egy időtől fogva 13 *Linea* hajókból álló *Anglus* hajós sereg, a' mely a' *Kadixi* kikötőhelyet bé-zárva tartotta, *Déc. 15-dikán*n egészen el-evezett onnét, és útját a' *Gibráltári* tenger-szorosánál által a' *Mediterraneum* tengerre vette.

Az a' tehetős elme béli talentomairól és szerentsetlen fátumáról esmeretes *Spanyol* férjfiu, *Olivades*, a' kia' tölle az 1777-dik esztendőben, a' *Murciában* fel-állított *Protestáns* *Fabrikásokból* álló *Colonia* miatt, az *Inquisitziótól* üldöztetvén, végezetre

Spanyol országból ki kergettetett, 's-az ólta *Frantzia* országban élt, egy idővel pedig ez előtt a' *Spanyol* országba való visszátérésre engedelmet nyert: közelébről, valósággal meg-érkezett hazájába. Az Udvartól nagy meg-külömböztetéssel és kegyelmességgel fogadtatott, és a' fő város is, a' tiszteletnek és az ő forsából való rész vételnek hízkelkedő bizonyfágait mutatja hozzá.

Frantzia Ország.

Noha a' Párisi levelek' tartása szerént külömb-külobmb Kurirok érkeztenek-meg oda *Olofz* országból ujjanton, tsak ugyan még Jan. 8-dikáig semmi egyéb onnét való tudósítások közönségesse nem tettettek, azon az egyen kívül, a' melyet a' *Redacteur* Jan. 6-dikánn hirdetett-ki; a' melyben t. i. arról tett Gen. *Championet* Déc. 17-dikénn tudósítást *Roma* várossából, hogy Gen. *Lemoine*, az *Abbruzzó* nevü Neapolisi tartományban, Déc. 16-dikán *Aquila* várossát, és 17-dikén annak várát, meg-vette légyen, 's-hogy a' fő tábor *Nápoly* várossa felé nyomul.

Jan. 4-dikénn irták *Máintzból*, hogy az az Országló-Commissió, a' mely eddig a' *Rénus'* bal partján formálódott 4 ujj *Frantzia* tartományokat kormányozta, már most el-töröltetett légyen, 's-mostan már ezek a' Departamentomok is, a' többiekhez egészfzen hasonló módra fognak kormányoztatni; ezek eddig egyedül tsak a' *Justic-Minister'* fő vigyázása alá vóltak rendeltetve, hanem már ez után, mint a' többek, ezek is az egész Ministerium által igazgattatnak. A' közelébbi Képviselei válofztáskór, a' mely *Mártziusban* szokott esni, népgyületeket is fognak tartani, 's. a' Törvény-hozó Tanátsokba Képviseleket küldenek, és Birákat 's-Adminisztrátorokat magok valasztanak magoknak.

A' Directorium olyan külömb-külobmb rendeléseket határozott-meg, a' melyekből a' *Frantzia* tábor

nak közelébről lejendő közönséges meg-mozdulását lehet ki-hozni. *Rudler* Hazafi a' *Máintzi*, *Rapinat* Hazafi a' *Helvétziai* táborokhoz, Országgló-széki *Commiffariussaikká* rendeltettek, &c.

Továbbá, a' *Rénus'* bal partjainn, nagy foglalatosfágot akarnak észre venni az emberek; a' magazinumok töltetnek; a' tábori tereh-hordó szekerek szerkeztetnek özfíze; és az ágyuzó eszközök készítettnek.

A' Gen. *Bernadotte'* Divisiója, a' mely már *Helvétzia* és *Olosz* ország felé folytatta utját, olyan parantsolatot vett Jan. 3-dikánn *Spira'* és *Landau'* tájjékaikonn, hogy állapodjon-meg. Sőt a' *requisitus* fiatalokból formálódott csoportoknak már *Helvétziába* meg-érkezve vólt nagy része is, meg-tért onnét az *Alsó Rénus* felé. A' *Rénus* jobb partjáról a' balra takarodott fegyveres népnek az a' része, a' mely a' *Hundsruck* felé tartott, hasonló-képpen visszsa felé való útazásban foglalatoskodik; és a' fő hadi szállás, a' mely ezen napokban *Strasburgba* hozattatott vólt fel, ismét *Wisbadenbe* rendeltetett-le.

Külömb-külömb-féle *Finántz* projectomok is munkába vétettettek. *Déc.* 31-dikénn nagy gyűlése vólt a' *Bánkosoknak* és a' *Finántziához* értő más egyéb személyeknek *Párisban* a' *Finántz-Ministernél*; más nap' minden *Liferánsok* özfíze hivattattak és külömb-külömb projectomok terjesztettek elejekbe.

A' *Párisi* levelek fel-vetették, és ugy találták, hogy a' *Belgiumi* *Emigránsoknak* el-vétetett jószágaikból, esztendő alatt 10-től fogva 12 millió *Livrákat* veszen-bé az *Országgló szék*.

Langvedocziának tengerrel határos partjairól ilyen igen nevezetes természeti történetről tudósittattunk: A' *Mediterraneum* tenger partján fekszik egy *Aigues-Mortes* nevű város mótárok között. Ez régen kikötő-hely vólt; itt ült vólt Sz. *Lajos* is hajóra, a' midönn a' nevezetes *Crutziata* *Expeditziója* ra útnak indúlt. Az ólta lassan-lassan annyira el-

vonta magát onnét a' tenger' vize, hogy a' város egy orányi tavolságra esett a' tengertől. Ugyan ezen tenger' vize, közelébről reméntelenül ismét visszafizta tért a' maga régi helyére, és ujjanton a' vár' falait tsapkodja az ólta. Szerentsére tsak valami halász-kajbákat borított-el a' viz, 's-a' mi még nagyobb szerentse, a' *Pesquai* igen nevezetes só aknának éppen a' szomizédjokban talált magának tartóztató gátat,

Orosz Ország.

Málta szigetének örző-ser'géül az Oberstlajnánt *Budburg'* és a' Májor *Sehengelindschew'* egyesített Batalionnyaik, neveztettenek-ki. *Máltai* Komen-dánsnak Hertzeg *Walkonskoi* nevü Generálmájort rendelte-ki a' Császár. *Pestow* nevü Májor, *Máltai* Platzmájorra neveztetett.

Egy *Pétersburgi* 27-dik Decemberi magános levélből ezeket olvassuk az ott lévő téli napokról: — „

„Itt már egész erejében meg-jelent a' tél: már 20-dikban és 21-dikben, a' 17-dik gradusonn állott a' jég-pont alatt a' kényesső; és 23-dikban a' 26-dik grádusra szállott alá. Ezen naponn meg-fagyta-nak itt (mely itt is ritka történet) két emberek, menés közben. Az *Orosz* birodalomban, 15 esztendeje, hogy nem emlékeznek ilyen hidegre. Ez a' nagy hideg 2 napokig tartott. Mászszor közönségesen tsak *Karatsony* után szokott vólt itt a' kemény fagy el-következni. A' fagyott orr, fül, és ábrázat, itt közönséges lévén, nints is miért említették: melynek a' gyógyítása is éppen ily közönséges és tsalhatatlan, tsak hogy hamar éljenek véle. Tsak hóval dörölik jól meg a' testnek meg-fagyott részeit; a' mely itt igen gyakron az utzá-konn is véghez megyen, a' hol minden ember kész azon emberi barátságra, hogy, ha valamely gyalog embernek ábrázatján, meg-fagyott fejer fótot

szemléli meg, mingyár havat veszen-fel, és azzal a' meg fagyott részt jól meg-dörsöli. —

„Rend kívül való vólt itt a' nagy hidegnek hirtelen gyengülése is; Déc. 25-dikénn délben t. i. még 20 gradus vólt a' jeg-pont alatt a' hideg-múató, estve felé 15 grádus, és 26-dikban (mikor t. i. Béts. ben és sok más helyekenn az a' nagy hideg vólt) Pétersburgban már csak 8 gradust mútatótt. Mely nem kedvező légyen az ily hirtelen nagyot változó levegői különbség a' gyenge mejjü és a' rheumatismustól látogattatni szokott embereknek, azt jól tudják az orvosok és az e'-féle betegségekkel bajlózó emberek.

Török Birodalom.

A' *Konstantzinpolyi* magános levelek által tudósítatunk, hogy a' *Porta*, a' *Cairót* illető utóbbi tudósításoktól fogva, Egyiptomból semmitovábbi tudósításokat ki nem hirdettetett: hanem, más egyéb külömb-külobb tudósítások szerént, Gen. *Bonaparte*, a' *Cairói* támadástól fogva, a' *Terrorismusi Systema* által igyekezi magát ottan megtartani, mely szerént t. i. a' Törököket le vagdalta tja, és sok *moschéikat* (templomjaikat), a' melyekbe az öfzse-esküdtek öfzse-gyülekeztenek vólt, egészzen széljel rontatta.

A' *Porta* a' *Damascusi Dzesar* nevü Basát, *Seraskierré* tévén, ötöt rendelte ki az Egyiptomba nyomuló Török seregek' fő vezérjévé.

A' *Konstantzinpolyban* lévő *Anglus Követ Sir Spencer Smith*, Déc. 1-ső napján a' Nagy Vezérnél, 5-dikénn pedig magánál a' Császárnál vólt audenzián, és mind kettőjököt nagy meg-külobözötéssel fogadtatott.

A' *Jóniai tengerenn* lévő egyesült hajós sereghez ujjanton 4 Török *Agyuzó-Galiót* nevü hajók küldettek el. *Contre Admirál Poutoskin* is, a' ki két *Orosz Linea* hajókkal és egy *Fregáttal* Déc. 8-dikától fogva *Konstantzinpoly*nál állott, hasonló-

képpen az egyesült hajós sereghez útnak indúlt in-
nét. A' *Sir Sidney Smith*' vezérlése alatt, egy *Anglus*
hajós tsopórt várattatik Konstantzinápoly-
hoz.

Helvétziai Respublika.

Gen. *Mafsená*, a' ki ez úttal tsak egy napot
mulatott *Lucern* várossában, azt kívánta a' Helvé-
tziai Országgló-széktől, hogy szolgáltatson bizonyos
summa gabonát a' Frantzia seregek' számára, elő-
képpen, és ez, mint tudhatni, nékie meg is ígér-
tetett.

A' *Helvétziai* ugy nevezett álló, vagy inkább
réguláris katonaság, már az önként vállalkozottak-
ból elegendő számra tölt; és *Bernában* özsze gyü-
lekezvén, és itten organizáltatván, ebből valóztat-
nak továbbá ki a' *Constitutzióvális Hatalmak*' (p.
o. *Directorium*' és *Törvény-hozo Tanátsok*') ör-
álló tsoportjaik. A' Frantzia ország' számára fel-
verbuáltató 18 ezer Helvétusokból állandó sereg
nek ellenben még eddig tsak a' fel-verbuáltatása
sem kezdetett-el, és el sem kezdődik addig, míg
számára Frantzia orizágból pénz nem érkezik. —
Tiszteknek való *Candidatusok* vagynak a' Helvé-
tziai hadi *Ministeriumnál* elegendő számmal fel-
irattatva, hanem, ki-neveztetve még eddigezek sin-
tsenek.

Déc. 27-dikénn, a' Frantzia *Directoriális Biz-*
tosnak és a' *Fő Vezérnek* kívánságára, a' két *Res-*
publikák között való *Szövetségi Kötésnek* 14-dik
Artikulussával meg-egyezőlög, minden Frantzia *Emi-*
gránsoknak és deportáltatott személyeknek meg-pa-
rántsólta a' *Helvétziai Directorium*, hogy ezen
Hirdetésnek minden *Kantonokban* lejendő ki-hirdet-
tetése után, a' *Helvétziai Respublika*' földjét 14 na-
pok alatt hagyják oda. Minden engedelem-irások,
a' melyek eddig a' *Helvétziai Hivataloktól* ezen
személyeknek adattattak, erőtleneknek lénni hir-
dettetnek, ha tsak nyilvánóságos módonn meg nem

bizonyítottatik, hogy személynek azon betegsége és gyengesége, a' melyért néki a' Helvétziában maradhatásra való egedelem adatott vólt, még mostan is meg nem szűnt légyen; a' Frantzia Fő Vezér meg-hivattatik, hogy ezen rendelésnek bé-töltetésében, az eszközöknek elő-vétettetésekre megkivántató parautsolatokat adja-ki.

Német Ország.

A' Rastadi Congressusonn azt írják onnét Jan. 12-dikénn, hogy az alkudozások ujjanton nyugvásnak állapotjában vagynak. Gen. *Vandamme* Jan. 8-dikánn, Gen. *Jourdan* 9-dikénn, mind ketten *Strasburgból*, a' *Wurtembergi* Udvarnál lévő Frantzia Követ *Trouve* pedig *Stuttgardból* (a' hova 7-dikben érkezett vólt) 10-dikben, a' Frantzia Követség' látogatására jöttenek *Rastadtba*.

Ehrenbreitstein várát még bé-zárva tartják a' Frantzia seregek: hanem Jan. 4-dikénn, az örzőseregnek két Májorjai *Faber* és *Spiegel*, által-menetek vólt a' várát bé-kerítve tartó Frantzia sereg' *Dallemagne* névü vezérjéhez, a' kivel hofzszas együtt való beszélgetést tartottanak.

Dresda várossában Déc. 28-dikára virradó éjjel, 80 ezer tallérokat érő drága portékákat lopottanak el a' *Catholicum* templomból.

A' Prussus Király a' múlt Décember' végénn, az Építő-kassának 96 ezer forintokból álló adosságát fizette-le, és 1799-dik esztendőre is 400 ezer tallérokat rendelt-ki számára, ide nem értvén azon summákat, a' melyeket a' Király a' *Charlottenburg* felé menő töltött útra, kertekre, és egyéb sétáló helyekre ad-ki. Egy ujj Komédia-ház is épittetik *Berlinben*, a' melyre 80 ezer tallérokat rendelt a' Király.

Különös figyelmetességgel kezdett viseltetni továbbá ő Felsége, az olyan *Prussus* tartományok' népeinek tanittatásokra, a' hol ezen tekintetben még igen nagy a' fogyatkozás, a' milyenek

p. o. az új Prussia tartományok, a' mely végre a' Papi dolgokra ügyelő Minister *Masow*, ezen vidékekenn egy utazást tévén, eszközöket keresett-fel, a' melyek szerént a' pallérozás és megvilágosodás ezen tartományokra is ki-terjesztődhessek.

Azon három Journálok, a' melyek Berlinben, az ő páriotai törekedéseik és nem önnön-hafzonkeréséssék által, magokat eddig-elé megkülömböztetve viselték, és a' melyeknek neveik, *Archiv der Zeit*, *Brandenburgische Denkwürdigkeiten*, és *Jahrbücher der Preussischen Monarchie*, erre az új esztendőre ismét szaporodtak még kettővel, melyeknek egyike a' mostanában ismét fel-támadott *Berlinische Monatschrift*, a' másika pedig *Politische Monatschrift*, mely utólsónak, Hadi Tanácsos *Gentz* az Irója, a' kinek ezen munkára maga a' Király adott engedelmet és ahoz kívántató nyugodalmat.

Nagy Britannia.

Ezen nagy szigetről Dé. közepétől fogva egy posta sem jöhetett által ide a' szározabb világra. Most ez szerént tsak valami gazdasági tudósításokkal szolgálhatunk ezen méhek' kosarához hasonlító, szorgalmatos, és egyebeken kívül ezért is az egész világ' figyelmességét magához vonó, kintstárnak nevezetethető, országból. Fel nem tesszük, hogy fokak ezeket is jó szívvvel ne olvassák nagy érdemü Olvasóink között:

Fő dolog, a' melyről irni akarunk, az *Eke*. — Mindenek tudják, mely gyakran esnek *Angliában*, *Ekével* való vetélkedések a' leg nagyobb Anglus birtokosok között. A' Király maga az első ezen vetélkedésekben, minthogy az egész birodalomban a' leg esméretesebb Mezei Gazdák között az egyik ő Felsége. Nov. 15-dikénn a' múlt esztendőben is tétetett egy ilyen próba a' Lord *Sommerville*' és a' Király' szántó ökreivel, néhány Királyi Princzeknek és az egész szomszedságnak jelen-létek-

ben egy *Norfolkki* mezőn. A' Lord *Sommerville*' Ekéje egy volt az ujjabban fel-talált Ekék közül, a' mely két barázdát szánt egyszerre, és két egymás után fogatott ökrök által vonattatik. Ezen új találmányon maga ezen Lord is fokot jovitott. Most két pár *Devonshiri* a' Lordnak tulajdon gulyájából való 5 ezüstendős Bikák fogattattak az új módi Eké' ilibe, a' melyek egy ember által vezetettek és egy ifju által hajtattattak. A' Király ellenben, 3 külömb-külobb Anglus tartományokból való ökröket fogattatott-bé 3 Ekék' elibe, és a' *Sommerville*' Ekéjével ugyan azon egy földön tétett próbát. A' próba egy Zab-tarló földön ment véghez, a' mely sikeres ugyan, de nem nagyon köves föld volt. A' két pár Bika, 1 ora és 22 minutum alatt szántott-meg egy Anglus Jugerumot. A' többek mind el-maradtanak. Az után ki-hirdette-tett az Ujjság-levelekben, hogy ez a' próba nem vetélkedés lett legyen, hanem tsak arra nézve tétett egy próbá, hogy a' Királyi ökröktől vonattatott Ekék, az új találmányhoz képpest mennyire mehetnének. Annyi, kételkedésenn kívül valóvá lett ezen alkalmatossággal, hogy a' Lord *Sommerville*' meg-jobbittatott Ekéje, minden más Ekéket maga után hágy, és a' nem köves rétenn, vagy Lohere földön, 3 ora alatt másfél Jugerumot, az ugarban pedig, ugyan ennyi orák alatt 2 és 1/4-rész Jugerumot, könnyü szerrel meg-szánt — (*Jugerum* ugyan magyarul azt teszi, hogy egy *Hold*: hanem, hát ez mit teszi ismét?)

Mely fárodhatatlanok legyenek az Anglus Mezei Gazdák, a' nekik szükséges ujjabb-meg-ujjabb találmányokban: jól tudják ezt azok mindenek felett, a' kik az Ujjságokban az e'-féle hasznos megjegyzésekre figyelmetesek. Különös gonddal látnak ők a' marha-tartás után. Az ő ujjabb találmányok, vagy inkább tapasztalások, közelébről a' lovak' eleledelére nézve, a' *Turnips* (*Burgundiai Répa. Dick-wurzel* &c). Ugy tapasztalták, hogy ha a' lovak ezen répának nemével tartattatnak, ez

által nem tsak hogy a' közönséges költségnek leg alább fele része meg-marasztatik, hanem ennek felette a' lovak is, nevezetesen az iga vonó lovak, igen jól érzik magokat utánna, nem oly könnyen terhelik-meg véle a' gyomrokat, a' szőrök simább, és a' téli betegségeket nem oly könnyen kapják-el. — A' többek között *Nottingham* mellett egy *Nemes Ember*, tavaly télen 15 darab iga-vonó lovat tartott-ki e'-féle Répával, igen kevés szénát, gabonát pedig leg kissebbet sem adván nékiek. Azonközben szünés nélkül dolgozott vélek: 's-még is örökké szép formájuk és ki-tett szőlög egészségesek voltak. *Leicesterben* egy más *Nemes Ember*, még több darab iga-vonó lovakat tartott-ki ugyan ezen Répának nemével azon egész télen, és a' maga vallás-tétele szerént, sok mázsa szénát meg-marasztott véle. A' marha' elibe így készitik-el azt: — a' tzikáját és alsó gyökeretskéit le-vagdadják, az után meg mossák, egy váluban ahoz alkalmas eszköz által özfize vagdadják, és széna 's-szalma szatskával felegyittik. Nem minden lovak akarják ugyan előbb erőssen enni; hanem ha egy idő alatt kevesebb egyéb féle eledel és víz adatik nékiek, és ha az apróra darabóltatott *Turnips*, korpával özfize elegyittetik, nem soká hozzá szoknak, és napjában mintegy 10 fontnyit eszik-meg belölle egy-egy ló. — Egy *Jugerumnyi* föld, mikor közép-termése legyen, 6 lónak elegendő répa-eledelt szolgáltat négy hónapra. A' hintóba való és nyerges lovak is, igen jól meg-teszik a' szolgálatot, ha a' repa mellett, tsak egy 3-mad résznyi egyéb féle szokott eledelt kapnak.

Erre a' lovak' eledelivel való gazdáskodásra *Angliának* annyival is nagyobb a' szüklege, hogy, noha az ökrök, a' lovaknál kevesebb eledellel tápláltatódnak, a' munka mellett a' huft későbbre hullatják-le magokról, 's utolsóra is meg-hizlaltatnak és ki-vágattatnak, következés-képpen a' szántó-vető embereknek a' lovaknál sokkal hasznosabbak, tsak ugyan még is meg nem engedte *Angliában*, kétség

kivül 'az Arendásoknak a' lovakkal való kevélykedése mind ez ideig azt, hogy a' lovak' helyét közönségesen ökrök foglalják-el az Ékék előtt. Ugy tartatik, hogy Angliában a' mezei munka 1 millió lovat foglalatoskodtat. A' *Luxusra* is tsak fel lehet egy második milliót tenni. Az eddig való ló tartás módja szerént egy posta-lónak az élelmit esztendő alatt 10 Jugerum termi-meg. Már, ha fel-teszszük is, hogy nem minden féle lovak tsemegélnek-fel annyit, mint a' Posta-lovak, tsak ugyan fel-tehetjük, hogy ezen 2 millió lovaknak tartatásokra, 12,500,000 Jugerum föld leg alább kivántatik. Angliának felülete 46 millió Jugerum. Ha ebből azon 8 millió Jugerumot ki veszszük, a' mely ott miveletlen hagyatik, vagy pedig ugy nevezett Közönség jofzáganak tartatik, a' jön-ki belölle, hogy Angliának egy 3-mad része, tsak a' lovakért mivelettik. — Hogy a' miveletlen hagyattató föld Angliában 8 millió Jugerumokra tetetik, nem tartathatik hitel-felett való dolognak, ha gondolóra vétetődik, hogy az ott való rendtartások szerént, arra, hogy ezen Közönségi jofzágok között valamely darab a' meg-miveletetésre bé-kerítettödhesfék, *Parlamentális Acta* kivántatik; holott egy ilyen *Acta*, valóságos jótéteménynek tartathatik ott, mint-hogy tsak az 1794-dik esztendőtől fogva 1796-tig, 7,446,040 Font Sterlinget érő gabonát vittének masunnét oda. A'-mint is hogy már az oltától fogva, 148,000 Jugerumnyi ujj földet fogtak ott miveletés alá, a' mely, mint reméllik, fog ez után annyi gobonát teremni, mint a' mennyit annak előtte idegen országból bevittének.

A' mi a' *Consumtziót* illeti Angliában, ezt meg lehet ebből itélni, hogy tsak *London* várossában minden hétenn, egyiket a' másikba számlálva, 40 ezer darab szelid állatot (p. o. szarvas márhat, fertést, bornyut, &c) esznek-meg. Az 1792-dik esztendőtől fogva 1797-ig, 300,000 ökör költ-el a' Királyi tengeri katonák között. Az ólta, a' kereske-

dés' nevekedésével ez a' *Consumtzió* is nevekedett. Az árra 1 font husnak Angliában 40 ezstendőknek előtte 2 *Pence* (5 és $\frac{1}{4}$ rész *Krajtzár*) vólt; és a' nép tsudálta: most 15 *Krajtzártól* fogva 21 *Krajtzár* fontja.

Elegyes Levelek.

Alig olvashatunk vagy egy olyan közönséges vagy magános, külső vagy belső országokról jött levelet, a' mely e' még nyakunkon lévö télnek kegyetlen hidegségéről ne panasznál. — *Kereszturonn*, *Pesthez* másfél mértföld tavolfágra, mind el-fagytanak a' kútak. — *Ketskémétenn* a' 22 ölös kút is bé-fagyott — a' farkasok ellen alig oltalmazhatni, a' juhak' és egyéb állatok' istállóit — a' nagy vizeknek ki-tétetett helyekenn (mint *Pestenn* is p. o.) erőssen félnek az ár-vizektől, és böltsen teszik ellenek az előre való készületeket. — A' *Swéviai* kerületben *Augspurg* várossában a' múlt *Déc. 26-dikán*, mikor minden felé az a' példatlan hideg uralkodék, 25 grádust mutatott a' jég pontonn alól a' *Reaumür*' Thermometruma, és a' hideg oly tartós vólt, hogy ha izintén azt a' grádust az ólta többször el nem érte is, tsak ugyan még *Jan. 14-dikén* is a' 18 és 19 grádusok között állott a' jég-pontonn alól.

A' *Würtembergi* tartományokban, már meg-vizgáltatván a' dólgek, ugy találták, hogy éppen az a' 26-dik *Décembernek* reggeljére bé-következett nagy hideg, igen sajnálható károkat okozott a' szőlő- és egyéb drága gyümölts • fákban.

Egész *Frantzia* országban, sőt *Olosz* országban is, egész *Livornóig* kegyetlenkedni hallatik a' hideg. — Sök *Frantziát* vett-meg a' hideg. A' *Canalis* mellett lévö tenger partok körül erőssen gyúl a' jég ölsze. Egyéb aránt *Frantzia* országban ennél nagyobb hidegnek is vagon példája, ha tsak ugyan igaz az, a' mit, mint nevezetes történetet fel jegy-

zettek, hogy az 1399-dik esztendőben, a' *Canalis* keresztül fagyott volt légyen.

Coppenhágából, Jan. 3-dikán: — „

„Itt a' közeledő tavaszra, 4 *Linea* hajók és 7 *Fregátok* készítettetnek a' ki-evezéshez. *Swetzia* is éppen ennyi számu hajókból álló hajós-topórtot készített-fel ugyan akkórra.“

Páris, Jan. 8-dikán: — „

„Itt 3-dikbann, a' *Danus* Követségi *Lutherána* Kápolnában a' Követnek két ujj szülötjeivel vitet-tenek véghez a' *Kereszttségi* ceremóniák. A' *Fran-tzia* külső dólgoakra ügyelő *Minister* is meg-jelent ezen vallási ceremóniáknak meg-tételénn, és az azt követett fényes innepi ebédkezésénn.,,

Dániában azt jegyzették-meg, hogy onnét és a' hozzá tartozó *Hertzeglégekben*, az 1797-dik esztendőben, 16,000 darab lovak vitettek-ki és adattak-el más idegen országokra; ugy, hogy ez a' keres-kedés béli ártikulus, tsak a' közép-szám szerént vé-tetve, egy millió *Német* országi tallér nyereséget hajtott *Dániának*. — Ebből az látszik: hogy ott be-tsüllick a' ménes-tartást; 's-hogy a' gazdaságnak ez az ága is elég jövedelmes lehet (nem keveseknek vélekedése ellen), de ugy, ha jól utánna látnak, és nem tsig bog a' mag-ló.

A' természet-, vagy az idő-járás- béli ritka-ságnak írják lenni *Hamburg* várossából, hogy ezenn a' télen a' hideg, *Dél* felé keményebben uralkodott légyen, mint az *Északi* tartományokban. *Hámburg*-ban a' közelébbi *Déc. 25-dikénn*, a' jég' pontján (vagy mint némelyek nevezik, a' *fagylaló* pontonn) alól, 18 grádust; *Fünen* szigeténn *Odensee* nevű *Danus* városban 10 grádust, *Coppenhágában* pedig, ugyan azon nap' tsak 8 grádust mutatott a' ther-mometrum. Hanem *Norvégiából*, tsak ugyan nem érkeztének még el, az ugyan azon napi hideg-mér-tékről szolló tudósítások.

Erdély.

A Szilágyból. Somlyóról, Jan. 7-dikénn: —

„Nékünk vagy három héttől fogva igen kémeny Telünk vagyon, és a' ho bé takarván Hegyeinket és völgyeinket a' Szánaknak jó hasznakot vészik, Borunk, Buzánk, és más Naturálék vagynak, tsak az a' nagy kár hogy senki se veszi: Azért hogy a' pénznek szük-voltárol való gondoskodás enyhí- tessék az Atyafiságos és Báráttságos mulatásoknak valóságos nyomdokat szemlélni lehet.

Beretzkről, Jan. 4-dikénn: — „

„Nállunk a' tsak mingyár el-enyészett *Karátson'* szombatján, oly kegyetlen szél kezdett ural- kodni, a'-mi-némüire még a' koros emberek sem em- lékeznek; a' mérges *Ojtoz'* szele az irgalmatlan *Nemere'* szelével magát egyefitvén, oly keményen fújtak, hogy azoknak erejeket még a' leg erősebb emberek is künn el nem szenvedhették. Tetemes károkat okoztak, tsüröket, hazákat, istalókat öfzse rontottak, a' fedelit számtalan épületeknek szeljel szórták, a' melyeket a' szél' ellenében való olda- lánú meg nem kezdhettek, a' jukakoun magokat bé-furták, 's-a' fedelét ki-ütötték, egy szóval oly rémulést okoztak sok emberekben, hogy házaikat az *István* mártir' napjára való virradóra oda hagy- ták, és egyebet a' reméntelen halálnál nem vár- tak.

* * *

Titt. *Zavodszky Ferencz* Nyitrai Postamester Úrat, sok rendbeli érdemeire nézve Magyar Országgi Nemesség tenni méltoztatott Fels. Urunk, a' kinek adattatott Kir. Diploma Tekint. Nyitra Vármegyé- nek 17-ik Januariusi Generalis Gyüllesében publi- caltatván, a' Protocullumba is bé iktattatott.

P. D.